

امضای الکترونیکی و انواع آن

در تجارت الکترونیک تبادل اسناد الکترونیکی، امری فراگیر می‌باشد. این اسناد اغلب حاوی اطلاعات حساسی مانند قراردادهای حقوقی، فناوری‌های محرمانه و یا تبادلات مالی می‌باشند. برای ممانعت از دستبرد سارقان کامپیوتری که در فضای الکترونیکی همواره مترصد دست‌اندازی و خواندن مستندات می‌باشند لازم است این اسناد به رمز درآورده شوند. اگر می‌خواهیم که اسناد ما واقعاً در امان باشند باید آنها را بصورت دیجیتالی امضا کنیم. امضای دیجیتالی تضمین‌کننده اصالت، کامل بودن و عدم وجودخنده در داده می‌باشد.

در تجارت الکترونیک تبادل اسناد الکترونیکی، امری فراگیر می‌باشد. این اسناد اغلب حاوی اطلاعات حساسی مانند قراردادهای حقوقی، فناوری‌های محرمانه و یا تبادلات مالی می‌باشند. برای ممانعت از دستبرد سارقان کامپیوتری که در فضای الکترونیکی همواره مترصد دست‌اندازی و خواندن مستندات می‌باشند لازم است این اسناد به رمز درآورده شوند. اگر می‌خواهیم که اسناد ما واقعاً در امان باشند باید آنها را بصورت دیجیتالی امضا کنیم. امضای دیجیتالی تضمین‌کننده اصالت، کامل بودن و عدم وجودخنده در داده می‌باشد.

با توجه به فراگیر بودن دنیای الکترونیک و همگانی بودن تجارت به شکل مزبور استفاده از یک امضای الکترونیک‌ایمن که اشخاص در استفاده از آن دارا بودن قابلیت تعامل‌ایمن را پذیرا باشند، نکته خوبی است اما با توجه به نفوذ پذیری فضای سایبر و سرعت پیشرفت تکنولوژی، این امر جز در یک محیط کاملاً واقعی و امن به وجود نخواهد آمد و احساس‌ایمنی و تلقی کفایت امنیت از سوی استفاده‌کنندگان کافی براین امر نیست. از سویی اجبار قانونی اشخاص به استفاده از نوع خاصی از امضای الکترونیک که از نظر قانون، قابلیت استناد داشته باشد نیز امری خلاف قاعده است، زیرا با توجه به عام بودن فضای سایبر و استفاده همگانی از این تکنولوژی هزینه سنگینی را در استفاده از مورد فوق طلب می‌کند که جز برخی اشخاص حقوقی عمده از پس آن برنخواهند آمد و از طرفی دایره را به نفع قانون شکنان و هکرها راپابنه‌ای تنگ می‌کند.

در تجارت الکترونیک و به تبع آن مبادلات اسناد و داده‌های تجاری اشخاص باید مطمئن باشند که انتقال‌ها، ایمن و قابل اثبات و مشروع هستند. تنها با این دلگرمی‌اشخاص می‌توانند در تجارت الکترونیکی فعالیت کنند، زیرا عدم وجود هر یک از خصیصه‌های فوق در انتقال داده‌ها می‌تواند آسیب‌های عمده‌ای به اشخاص حقیقی یا حقوقی وارد کند.

امضای الکترونیکی چیست؟

قانونگذار در بند یاز ماده 22 قانون تجارت الکترونیکی امضای الکترونیکی را اینگونه تعریف می‌کند: امضای الکترونیکی عبارت از هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منطقی متصل شده به داده پیام است که برای شناسایی امضا کننده ی داده پیام مورد استفاده قرار می‌گیرد.

از لحاظ اهمیت قانونی موضوع و قابلیت استناد اسناد ممضی به امضای الکترونیکی، این نوع امضاها به دو دسته تقسیم می‌شود. امضای الکترونیک ساده و امضای الکترونیکی پیشرفته.

امضای الکترونیکی ساده

عمده‌ترین تفاوتی که در امضای الکترونیک ساده و پیشرفته وجود دارد، وجود کلیدهای عمومی در فرایند امضاهاست. در امضاها الکترونیک ساده فرایندی با عنوان رمز نگاری وجود ندارد. امضای الکترونیک در نوع معمولی خود روش بسیار ساده‌ای از وارد کردن متون و یا اشکالی خاص به درون دستگاه الکترونیکی است. هر شخص می‌تواند بدون اتکا به حضور شخص ثالثی در تولید و استفاده از امضای الکترونیک ساده آن را تولید و در اسناد الکترونیکی خود از آن استفاده نماید. البته بنا بر ماده 1287 قانون مدنی دراین مورد قطعاً نمی‌توان گفت اسنادی که بدین شکل تولید شده‌اند اسناد رسمی و معتبر می‌باشند.

برای این که امضاها ارزش حقوقی به اسناد ادا کنند، نیازمند شرایط خاصی هستند که یکی از آن شرایط حضور یک مرجع ثالث در کنترل آنهاست که همانند یک دفتر اسناد رسمی عمل کند. در اسناد تجاری که همواره از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و اکثریت دعاوی دادگاه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند وجود یک امضای الکترونیک ساده قابل استناد نیست. اما به هر حال تکنولوژی همواره به دنبال راهکارهایی است تا با کاستن از پیچیدگی‌ها و تشریفات امضاها پیشرفته امضاها ساده‌ای تولید کند که قابلیت حقوقی نیز دارا باشند. در این جهت امروزه از روش‌های ترکیبی نیز استفاده می‌شود، بدین معنا که امضا یا روش تولید امضا ترکیبی با یک فناوری دیگر باشد. از آنجا که این روش‌های ترکیبی نیز عیوب خاص خود را دارند، یک روش قابل اعتماد در مدیریت اسناد تجاری نمی‌باشند.

امضای الکترونیک پیشرفته و شرایط آن

بر طبق ماده 2 قانون نمونه آنسیترا یک امضای الکترونیک پیشرفته امضایی است که:

1- نسبت به امضاکننده منحصر به فرد باشد.

2- هویت امضاکننده را فاش سازد.

3- تحت کنترل و در انحصار امضاکننده تولید شده و قابلیت نگهداری را داشته باشد.

4- به نحوی به سند ضمیمه شده باشد که هرگونه تغییر در داده‌های سند فاش شود.

قانون تجارت الکترونیک ایران در ماده 12، امضای الکترونیک مطمئن را با تعاریف فوق بیان می‌دارد. با توجه به این که قانون ایران اسنادی را که تحت مدیریت امضای الکترونیکی مطمئن می‌باشند در حکم اسناد رسمی اعلام نموده، می‌توان گفت نظر قانونگذار بر امضای پیشرفته است. البته در هر دو مورد فوق نمی‌توان گفت که امضای پیشرفته تعریف شده است، بلکه قانونگذار فقط به ذکر شرایط امضای پیشرفته بسنده کرده. شاید بتوان گفت دلیل این امر متغیر بودن فناوری‌های تکنولوژی است.

منبع: قانون تجارت الکترونیکی مصوب 1378

گردآورنده: مهدی زاهدی

کارشناس حقوقی اداره کل تبلیغات اسلامی آشرقی